

הציבורית העומדת להסביע את חותם הכשולן על פעולותיה של ועדת-העשור העשור: מכת בכורות

אולם במקום חזיון לאומי, הוזמן בזיון לאומי.

אם ייכשל הבכור בישראל, לא יהיה זה כשולן-הבכורה של הצגת-בכורה זרה: לאחרונה וכו' תושבי ישראל לסידרה ארוכה של הופעות זרות שחפרו חורים עמוקים בכיסיו. בכמה מן ההופעות היתה לכך "פחות הצדקה אמנותית, כגון במקרה של הלונדון פסטיבל באלט, פיקול, גולדן גייס, וקירקס מדראנו. אולם במקרים רבים אחרים,

העובדה כי התיאטרון הישראלי, הנאבק על קיומו ומצבו הכספי הקשה, דוכא ממש על ידי ועדת-העשור, ממלכת וייסגאל האב ו' קולק הצעיר.

לקראת תערוכת-העשור הואילה הוועדה להזמין את תיאטראות ישראל לפסטיבל תיאטרונים, שהיה צריך להתקיים בירושלים. הוועדה לא התכוננה, חס ושלום, לשלם לתיאטראות מן הקדירה העשירה של העשור הבנוני. להיטך: כל תיאטרון נדרש לשלם

שההצגה תובא ארצה בתקציב העשור. אולם אחרי שהושמעו בארץ הפיקפוקים הראשונים לגבי טיבו של הבכור, נקבע קו אחר. וזו הגירסה הרשמית:

"מסע הבכור לישראל, לפי הזמנת ועדת העשור, נקבע על אחריותם הכספית של קבר צה ידידי ישראל בארצות-הברית, יחד עם הממנים האמריקאיים של ההצגה בברודווי, קתרין קורנל ורוג'ר ל. סטיבנס. סטיבנס, סוחר-קרקעות נוצרי עשיר, עוסק במימון מחזות בממים גדוי לים, כתחביב. הוא גם אחד מפעילי קרן נורמן בארצות-הברית.

לכאורה, שוחרר איפוא משלם-המסים הישראלי מן העול הכספי של מימון ה"הצגה המפוקפקת, אם כי לא שוחרר מן העול הרוחני לי חזות בה, אך למעשה אין הדבר כה פשוט. שאלה גדולה היא אם אותו נדבן אמריקאי לא היה מוכן להקדיש את כספו היקר למטרה חשובה וחיונית יור תרבות הישראלי — אילו במי קום להזמין את ה"בכור הכושל, היו משתמשים בכסף כדי לממן את הבנים ה"חורגים של העשור ושל ממשלת ישראל כולה: האמנות ה"ישראלית המקורית.

★ ★ ★

איחוד

התיאטרות

המרידות הגי

הדודה שהצטיבה לקראת הופעת הבכורה של הבכור בחוגי האמנות בארץ לא נבעה רק מ"ערכה המפוקפק של סחורת-היבוא. היא נובעת עוד יותר מן

שנה עשרות מחזות הדגים בנושאים "נאיביים. אם חשבו המוזמנים תחילה כי המדובר ביצירת-פאר יחידה במינה, הרי היתה להם שהות רבה למדי כדי לעמוד על טעותם. למקרא הביקורות הקטלניות, יכלו להחליט להימנע מן ההזמנה, או לבטלה בעוד מועד. אולם המוזמנים המשיכו לפרסם בישראל את הבכור, אחרי שחטת הביקורת, באותה התלהבות כמו לפני כן.

למאיר וייסגאל עצמו לא היו חסרים מקורות אינסורמציה, שיכלו להעמידו בשלב מוקדם מאד, על טיב המיבצע האמנותי. כי בצדם של שני שחקנים בעלי שם עולמי — קתרין קורנל ואנתוני קויל — נמצא בלהקה גם אדם שאינו זר למאיר וייסגאל כלל וכלל. היתה זה לא אחר מאשר הבכור של וייסגאל עצמו: מר מיכאל ("מייקל") וייג'ר, ששמו האמיתי וייסגאל.

מייקל, שגילם בהצלחה בינונית מאד את דמות המתנדב האמריקאי בסרט גבעה 24 אינה עונה (והצטיין בתפקידו פחות מאשר אריק לביא וחיה הררית), משחק אמנם רק תפקיד משני במחזה — זה של שנדי, בן מרים. אך לא מן הנמנע כי היה לו תפקיד גדול ביותר בשיקולים שגרמו להזמנת ההצגה ארצה. כי כחוליה מקשרת טבעית בין וייסגאל האב לבין הבכור, יכול היה בכורו של וייסגאל להשפיע בלי ספק על ההערכה האמנותית.

★ ★ ★

מי משדם?

רא פחות מסתורית בעיה אחרת: מי בעצם הזמין את ההצגה? ומי משלם בשבילה את מחיר הפרסומת העצומה? שכן 24 אנשי הצגת המיובאים, מחיר ההעברה של 9 טון תפאורה, ומחיר האולם?

לקוראים התמימים של הביולוגים הנל-הבים היה נדמה כי המזמין והמשלם הוא האוצר של מדינת ישראל. אחרי שייסגאל, קולק ושוח' כבר ביזבוזו סכומים ניכרים על מיבצעים של "יחי הרושם", שערם האמתי למען העשור היה מבוסס ואף שלילי, לא יכול היה הדבר להפליא במיוחד. ואחרי שטדי קולק הפך את עצמו לזדאנוב הישראלי והחליט כמומחה יחיד על הסרת יצירה אמנותית מתערוכת העשור, לא יכלה להפ' לרא גם הטעות בהערכת הרמה האמנותית של הבכור.

נראה שזו גם היתה הכחנה הראשונה —

• בין השאר: סכום גדול, הנאמד בכמה אלפים, ששולם להארץ וגירוזלם פוסט, תמורת פירסום הסכסס המלא של המחזה. עתוי ניס אלה לא מצאו לנכון לציין כי זהו פירסום בתשלום.

הצגת הבכור

אנתוני קויל (בתפקיד משה רבנו) זועק לשמיים, משמאל — אך לא על השעי רוריה הקשורה בהבאתו ארצה, אלא כחלק מתפקידו. מאחוריו: שותפיו למסע חק תורין טאצ'ר, רוברט דריואס, קאתלין יודוס וקאתרין קורנל, הממלאים תפקידים עיקריים בהצגת הבכור.

היה ההפסד הכספי של הקהל מלחה באכזה אמנותית. אימה סומאק, להקת המחול ה"דרום-אפריקאית, הפלארס, לימדו את הקהל לקח.

אולם לא הקהל בלבד הפסיד. לפחות בחלק מן ההופעות הזרות הוצאו סכומים גדולים במטבע זר, ולא תמיד בדרכים כש"רות. ובשעה שקהל סוביבטי, שהלך עיחר אחרי הבטחות של פרסומת מנופחת ומפוקפקת, נהר להיכל ההתרברבות התל-אביבי, התרוקנו בהדרגה אולמי התיאטרון הישראלי, שנאלץ להסתפק בפרורים משולחן-תקציב השעשועים המוגבל של האוצר הישראלי, הלא-ידחא-סוביבטי.

השבוע התארגנו חוגים אינטרסנטיים רבים, בדרישה לצמצם באמצעים מינהליים את ה"מבול הזר — אם עלידי ביטול שיחורוס ממס, או עלידי תוספת מס"מגן, פיקוח מטעם ועדה ממלכתית על רמת-האמת של הפרסומות, או הגבלות חמורות עוד יותר, ספק עם כל הדרישות האלה היו מעשיות או אפילו מוצדקות, אך לא היה יכול להיות ספק כי פבול הסחורה האמנותית הזרה הפך למכת-מדינה מסוכנת ויקרה.

וכאשר בא מוסד ממלכתי כמו ועדת העשור, שתפקידו לגלם את רוח המדינה, ונותן את הגושפנקה הרשמית שלו לייבוא גראנדיוזי יותר ומפוקפק יותר מפרות ה"יוזמה הפרטית — הרי זו שערורייה ציבורית שמגיעה לה זכות-הבכורה על סדר היום של הויכוח הציבורי.

עבור האולם של בניני האומה סך 600 ל"י להצגה — פי שלוש ממחיר אולם קולנוע אדיסון בירושלים. הקהל להצגות אלה היה נדרש לשלם, נוסף על מחיר כרטיס ההצגה, גם עבור כרטיס כניסה לתערוכה, שרמתה הכללית עוררה בארץ הגבה אחידה של אכי זבה ובזו.

אמר השבוע במאי ישראלי נודע: "אילו לקחו את 50 אלף הדולאר והיו נותנים לכל תיאטרון ישראלי סכום גדול כדי לביים הצגה רפרונטאטיבית אחת לכבוד העשור, היה הדבר לא רק מוסיף כבוד ותוכן לאומי לעשור, אלא גם היה נותן דחיפה עצומה לתיאטרון הישראלי ומחלק את הקאמרי ו' אוהל מן המשרב הקשה העובר עליהם."

★ ★ ★

מכת הצגות-הבכורה

אין זו האפשרות היחידה. אפשר היה לזרז את כל הכוחות האמנותיים של ישראל — שחקנים בעלי רמה עולמית כמו חנה רובינא, אורנה פורת, חנה מרון, יוסף ידין ואחרון מסקין — להופעה משו"תפת גדולה אחת. אחרי שכל הופעות העשור האזרחיות נסתיימו בכשולן או תוך אוריה של אדישות, ואילו ההופעות הצבאיות המוצלחות-ברובן הטביעו על התג הלאומי צביון צבאי מובהק ובלעדי, הרי יכלה ההצגה לאומית גדולה אחת כזאת, או מספר הצגות מוצלחות בתיאטראות, להחת משקל תרבותי ורעיוני הולם, שהיה מהדהד משקל נגדי להופעות הצבאיות המרכזיות.

מייקל-וייג'ר, אחד משני בניו של מאיר וייסגאל, עם זיוה שפיר (בן-דודו) בסרט הישראלי גבעה 24 אינה עונה. וייג'ר, בעל נסיון רב בחופעות תיאטרוניות, ממלא תפקיד משני במחזה זה, שמרבית שחקניו הובאו מאנגליה.

בן הבכור